

УКД 338.2

Михайлишин Х.В., аспірантка спеціальності 073 Менеджмент

Науковий керівник: Полянська А.С. д. е. н., професор кафедри менеджменту та адміністрування

(Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ, Україна)

ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ: РОЛЬ СВДОМОГО СПОЖИВАЧА В УМОВАХ ЕНЕРГЕТИЧНОГО ПЕРЕХОДУ

Енергетичний перехід стрімко набирає обертів та активно впроваджується європейськими країнами. В Україні, зокрема, цей процес набуває особливої актуальності на тлі євроінтеграційних процесів та необхідності зменшення залежності від імпортованих енергоресурсів.

Сучасна траєкторія розвитку суспільства визначає енергетичний перехід як довгострокові структурні зміни в енергетичних системах, спрямовані на розвиток безпечної, доступної та нешкідливої для клімату енергетичної системи, що здатна краще балансувати динамічні моделі попиту та пропозиції на всіх рівнях споживання, що має посилити енергетичну безпеку, забезпечуючи при цьому енергетичну рівність: доступну енергію для всіх громадян. [1]

Успішна реалізація енергетичного переходу вимагає зусиль від суб'єктів на усіх рівнях управління енергетичною ефективністю, зокрема на глобальному рівні, макrorівні, мезорівні, мікрорівні та індивідуальному. В цьому контексті побутові споживачі (індивідуальний рівень) є заключним рівнем управління енергоефективністю, що сумарно споживає понад 25% загального енергоспоживання (наприклад, в період 2020-2022 рр. для ЄС частка енергоспоживання побутових споживачів коливалась на рівні 27-28% та навіть перевищувала споживання промислового сектору). [2]

Тому зусилля побутових споживачів щодо підвищення енергоефективності в контексті енергетичного переходу відіграє не менш важливу роль, аніж галузевих програм енергоефективності, зокрема великих енергетичних холдингів. Разом з тим, важливо зазначити, що паралельні дії та заходи на усіх рівнях забезпечать досягнення глобальної цілі нульових викидів.

В період 2019-2021 рр. сумарне споживання енергії побутовими споживачами зберігало тенденцію стійкого зростання, однак у 2022 році споживання знизилось на 6,8% до рекордно низького рівня (рис.1). Таке зниження енергоспоживання відбулось внаслідок енергетичної кризи на європейських ринках, що вплинула і на поведінку споживання енергії. Для подальшого підвищення енергоефективності на рівні побутових споживачів в умовах енергетичного переходу важливо виокремити ключові фактори, що стимулювали до енергоефективності в 2022 році (табл.1).

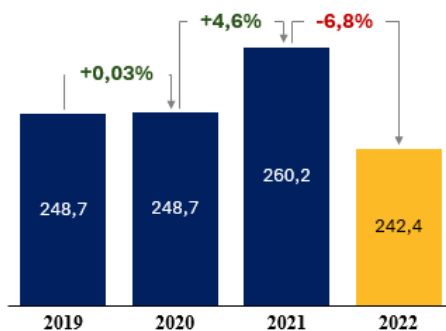

Рисунок 1 — Динаміка споживання енергії побутовими споживачами країнами ЄС-27, млн. т. н. е. [2]

Таблиця 1

Ключові фактори, що стимулюють побутових споживачів підвищувати енергоефективність

Причина	Мотивація	Наслідок
Економічні стимули		
Різде зростання цін на енергію	Зниження витрат на енергоресурси; переживання щодо дефіциту енергоресурсів	Перехід до більш енергоефективних побутових приладів; економія енергії для опалення; підвищення енергоефективності
Екологічна та соціальна свідомість		
Зміна клімату	Зниження впливу на екологію (зменшення викидів парникових газів)	Зростання екологічної свідомості та більш раціональне споживання енергоресурсів; надання переваги екологічним джерелам енергії
Зростання популярності енергоефективних приладів та альтернативних джерел енергії	Зниження витрат на енергоресурси; збільшення енергетичної безпеки	Перехід на більш економні технології (LED-лампи, техніка з високим класом енергоефективності); встановлення сонячних панелей тощо.
Технологічні інновації		
Удосконалення будівельних норм та стандартів	Зниження втрат енергії домогосподарствами; зниження витрат на енергоресурси	Зростання енергоефективності нових будівель; зниження споживання енергії для опалення та гарячого водопостачання
Політична підтримка		
Різде зростання цін на енергію Зміна клімату	Ризик дефіциту енергоресурсів; зменшення залежності від імпортих енергоносіїв	Фінансування урядових програм з стимулювання та підтримки енергоефективності побутових споживачів; зростання доступності енергоефективних рішень

Складено авторами

Отже, енергоефективність є важливим елементом енергетичного переходу, а свідома участь споживачів у цьому процесі є її невід'ємною складовою. Дослідження динаміки споживання енергії побутовими споживачами в країнах ЄС підтверджує значний вплив (споживчого) індивідуального рівня на енергетичні системи. Зокрема, зниження енергоспоживання у 2022 році на 6,8% підкреслює вплив енергетичної кризи на зміну поведінки споживачів і стимулює до розвитку енергоефективності. Фактори, що сприяли зменшенню споживання (економічні стимули, екологічна та соціальна свідомість, технологічні інновації, політична підтримка) формують нову енергетичну культуру, яка передбачає переорієнтацію на більш стале та ефективне використання ресурсів. Подальша реалізація цих зусиль побутовими споживачами на індивідуальному рівні сприятиме досягненню цілей нульових викидів та підвищенню енергетичної безпеки.

Перелік посилань

1. EU Partnership on Energy Transition. Orientation Paper - Energy Transition. URL: <https://ec.europa.eu/futurium/en/energy-transition/orientation-paper.html>

2. Eurostat. Final energy consumption by sector. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ten00124/default/table?lang=en&category=t_nrg.t_nrg_indic